

Jaarlijkse hoorzitting van de Interparlementaire Unie bij de Verenigde Naties in New York, 6-7 december 2012

De rol van de nationale parlementen in conflictpreventie, verzoening en vredesopbouw: een te ontginnen terrein

Aan de hoorzitting namen deel:

- Philippe Mahoux (PS), delegatieleider
- Miranda Van Eetvelde (NV-A)
- Vanessa Matz (cdH)

I. De Belgische delegatieleden hadden vooraf een briefing met ambassadeur Jan Grauls, Permanent Vertegenwoordiger van België bij de Verenigde Naties in New York.

Achtereenvolgens werden volgende onderwerpen toegelicht en besproken:

- De rol van België als actief stichtend lid van de VN, zowel in dossiers die aandacht krijgen in de media als in departementen waar buiten de schijnwerpers aan constructieve oplossingen wordt gewerkt.
- België doet aan *core funding*, wat onder de VN-leden ten zeerste wordt gewaardeerd.
- De V.N. besteden meer tijd en energie dan ooit aan het voorkomen van conflicten.
- *Peace building* (vredesopbouw) is ontstaan als gevolg van de vaststelling dat er in de traditionele ontwikkelingssamenwerking nood is aan nieuwe instrumenten. Men bekomt soms tijdelijke stabiliteit maar het risico op conflict blijft groot. *Peace building* blijkt het antwoord.
- Parlementsleden hebben een belangrijke rol in *peace building*, vooral als pleitbezorgers (de zogenaamde *advocacy*): de problematiek van een betrokken land/regio bespreekbaar houden en op de internationale agenda plaatsen en houden; de coördinatie van hulp onder de aandacht houden; de *fund raising* activeren. Het risico blijkt steeds dat activiteiten in een te krap kader worden ontwikkeld.
- Bemiddeling om op internationaal vlak conflicten te gaan beheersen of oplossen wint meer en meer aan belang.

- De voorstellen betreffende de hervorming van de VN-Veiligheidsraad.
- Het statuut van Palestina als “waarnemende staat” i.p.v. waarnemende entiteit.
- De overgang van het concept beschermingsverantwoordelijkheid (*responsability to protect*) naar een regimewissel blijft een delicate kwestie. De essentie blijft de bescherming van burgers.

II. De hoorzitting

De hoorzitting werkte voor het eerst met een nieuw concept van interactieve debatten naar het model van het *World Economic Forum* in Davos. Het onderwerp van elk debat werd ingeleid zonder formele uiteenzettingen maar aan de hand van een interview met een panel van genodigden, gevolgd door een discussie met de zaal, het geheel onder leiding van een moderator.

De hoorzitting wordt geopend door Abdelwahad Radi, voorzitter van de Interparlementaire Unie, Rodney Charles, ondervoorzitter van de Algemene Vergadering van de VN en Jan Eliasson, vice-secretaris-generaal van de UNO.

Een eerste debat trekt de algemene krijtlijnen van het thema: de rol van de parlementen bij conflictpreventie, verzoening en vredesopbouw. Elk van die drie concepten komt daarna meer gedetailleerd aan bod in de bespreking van een casestudy (Kenia: voorbeeld van de rol van een parlement in conflictpreventie – Sierra Leone: voorbeeld van de rol van een parlement in een verzoeningsproces – Timor Leste: voorbeeld van de rol van een parlement in vredesopbouw). Vervolgens werden de deelnemende parlementsleden ingedeeld in kleine discussiegroepen om over de besproken onderwerpen van gedachten te wisselen. Het slotdebat ging over de vraag of een meer inclusieve samenstelling van de VN-Veiligheidsraad tot meer stabiliteit in de wereld zou leiden.

1. Inleidend debat: algemene aspecten

Panelleden:

- R. Vilovic, UN Peace Building Commission
- M. Ruedas, UNDP
- S. Menon, UN Women
- T.-B. Zerihoun, ondersecretaris-generaal politieke zaken van de UNO
- P. Baker, The Fund for Peace
- moderator: James Traub, journalist

De rol van de vrouw komt uitvoerig aan bod:

- Tadzjikistan: drie *pilot leading centers for women* werden gecreëerd die heel succesvol bleken te zijn.
- Rwanda: men heeft heel wat vrouwen in de publieke sector een kans gegeven. Die aanpak draagt concreet bij tot conflictpreventie. De inbreng van vrouwen blijkt vooral een ondersteunende bijdrage tot verzoening op lange termijn te leveren. Dat geldt niet alleen voor situaties van geweld maar ook wanneer problemen als duurzame ontwikkeling en leefmilieu in de brede zin aan bod komen.
- **Vrouwen zijn sterk** als het er op aan komt specifieke omgevingsfactoren aan te wenden om aan vredesopbouw te doen.

Een groot probleem in conflictgebieden is het gebrek aan goed functionerende overheidsinstellingen. Hier is een cruciale rol voor parlementen weggelegd: parlementen zijn de best gelegitimeerde instellingen om de eerste garantie voor stabiliteit te bieden.

De noodzaak van het sociaal contract wordt benadrukt: een burger moet zich betrokken voelen bij een georganiseerde samenleving (huisvesting, elektriciteitsvoorziening, job), zodat hij deel uitmaakt van het sociaal contract.

Politieke inclusie is belangrijk.

De aard van het conflict wordt best zo snel mogelijk gedefinieerd: is het probleem etnisch van aard, betreft het armoede, gaat het om stamtwisten?

Elke samenleving draagt kiemen van conflict in zich. Daarom zijn de dialoog, een degelijk functionerend parlement en de representatieve rol van een parlement van cruciaal belang.

Verder wordt er gehamerd op het belang van de uitvoering van resoluties, het opvoeren van de internationale druk, het in de aandacht blijven (het "CNN-moment"). Alles komt heel kort in de media. Men dient daar permanent gebruik van te maken.

Vaststelling: de meeste conflicten steken binnen de 5 jaar weer de kop op.

De implementatie van *peace building* dient onafgebroken te worden opgevolgd.

De zogenaamde *spoilers* (stoorzenders) bij vredesovereenkomsten moet men zo snel mogelijk identificeren: zij nemen een stelling in die geen manoeuvreerruimte toelaat om tot een compromis te komen.

De VN moeten een sterk adviserende rol hebben en de mogelijkheden om dialoog af te dwingen tussen de vertegenwoordigers van het volk.

Invloed door staatsmannen/-vrouwen: niet te onderschatten.

Wat de financiële kant van de zaak betreft, concrete projecten zijn noodzakelijk om aan fondsenwerving te doen.

De V.N. zijn machteloos zonder de wil van de lidstaten.

De V.N. zouden hun "strijdkrachten" moeten herdefiniëren: die moeten voldoende uitgerust en voldoende gefinancierd zijn.

De V.N. moeten vermijden in een positie van valse hoop te worden geplaatst.

Opgelet voor het onderscheid tussen de V.N. als instelling van lidstaten en de VN als een geheel van diverse organisaties.

De essentie van gerechtigheid is legitimiteit: de rol van een goed parlement is de sleutel.

Idealiter zouden parlementsleden invloed moeten hebben op de lidstaten, vooral dan de leden van de VN Veiligheidsraad.

2. Casestudy KENIA

Panelleden:

- K. Marende, voorzitter Nationale Assemblée Kenia
- M. Traore, parlamentslid Burkina Faso
- P. Gastrow, International Peace Institute
- moderator: Gayle Lemon, journaliste

De bevolking verwacht veel van een parlement in tijden van crisis. Tezelfdertijd verwijt het veel aan het parlement.

De bevolking verwacht doorgaans een bemiddelingsrol van het parlement, ondanks het feit dat een parlement traditioneel niet de rol heeft om crisissen te beheren.

Parlementen zouden veel meer kunnen bijdragen tot de vertegenwoordiging van de vrouw. Maar opgelet, Rwanda heeft het hoogste percentage vrouwen in het parlement ter wereld. Dat betekent niet dat de inbreng recht evenredig is.

In veel parlementen kunnen minderheidsgroepen relatief gezien zich veel meer uitdrukken en hun doel bekomen.

De rol van de media in bemiddeling is niet te onderschatten.

Bemiddeling heeft z'n belang maar men heeft een duidelijke omschrijving van de partijen en van het mandaat nodig.

In 2009 had de Keniase bevolking het meest vertrouwen in de media, dan in de voorzitter van het parlement en laatst in de politieke partijen. Sinds de invoering van de nieuwe grondwet is het vertrouwen in de politieke instellingen gegroeid.

Parlementen kunnen slechts worden gerespecteerd indien ze onafhankelijk kunnen functioneren ten opzichte van de regering zowel wat werkingskosten, personeel als remuneratie van het personeel betreft.

De rol van buurlanden is van cruciaal belang. Dat was ook zo in Kenia.

3. Casestudy SIERRA LEONE

Panelleden:

- E. A. Soloku, oud-parlements lid Sierra Leone
- S. M. Touray, Permanent Vertegenwoordiger van Sierra Leone bij de UNO
- E. E. Otobo, UN Peacebuilding Support Office
- L. Gberie, onderzoeksanalist Security Council Report¹
- moderator: Gayle Lemmon, journaliste

De heer Mahoux stelt de vraag naar de vooruitgang inzake herstel en de vergoeding van de slachtoffers. Wat is de stand van zaken met betrekking tot de verantwoordelijken van het conflict? Hij stelt dat verzoening slechts mogelijk is indien men eerst de waarheid bovenhaalt. Hoe staat het met de onafhankelijkheid van de gerechtelijke instanties?

Een ander item betreft de scheiding der machten.

In specifieke regionale conflicten is de rol van etnische diversiteit en van godsdienst vaak pertinent aanwezig.

Er wordt verder ingegaan op de problematiek van regionale conflicten, meer bepaald in Ivoorkust, Mali, de Democratische Republiek Congo.

Ook in het geval Sierra Leone worden de rol van de vrouw in conflictbeheersing en de invloed via de vertegenwoordiging in het parlement benadrukt.

4. Casestudy TIMOR-LESTE

Panelleden:

- G.K. Soro, voorzitter Nationale Assemblée Ivoorkust
- A. Johnsson, secretaris-generaal IPU
- moderator: Nicholas Walbridge, onderzoeksanalist, Security Council Report

Vertrekkend van de casestudy Timor-Leste wordt tijdens dit debat in hoofdzaak het conflict in Ivoorkust besproken. De V.N. zijn in Ivoorkust destijds met een duidelijk mandaat opgetreden om verkiezingen te organiseren en in goede banen te leiden. Een Hoge Vertegenwoordiger werd aangeduid om de verkiezingen te begeleiden en er in het bijzonder voor te zorgen dat de media voor alle politieke partijen beschikbaar waren. De V.N. konden zo bijdragen tot een "legitieme" democratie.

Duidelijke communicatie vanwege de V.N. is primordiaal.

Secretaris-generaal A. Johnsson onderstreept dat officiële instanties vaak te veel uitgaan van een "normale" situatie. Men vergeet bijvoorbeeld dat veel parlementen om te beginnen al kampen met een inadequate uitrusting. In het Burundese parlement waren destijds slechts 2 PC's voorhanden en bevatte de bibliotheek 15 boeken. Men onderschat de rol van de vrouw, de helft van de

¹ Security Council Report is een onafhankelijke ngo die de werkzaamheden van de VN-Veiligheidsraad volgt en analyseert.

bevolking zou bij het beleid betrokken moeten zijn. Men moet nadenken over hoe parlementen gendergevoeliger kunnen worden.

Inzake de problematiek van de verzoening: welke rol speelt justitie, hoe kunnen parlementen justitie ondersteunen?

De conflicten Democratische Republiek Congo - Rwanda en opnieuw Ivoorkust komen vanuit verschillende invalshoeken aan bod.

Er wordt gepleit voor duidelijke VN-mandaten.

5. Slotdebat: zou een meer inclusieve samenstelling van de VN-Veiligheidsraad tot meer stabiliteit in de wereld leiden?

Panelleden:

- P. Martin-Lalande, lid van de Assemblée nationale Frankrijk
- H. Singh Puri, Permanent Vertegenwoordiger van India bij de UNO
- E. Ulibarri, Permanent Vertegenwoordiger van Costa Rica bij de UNO
- H. Corell, gewezen ondersecretaris-generaal Juridische Zaken van de UNO
- moderator: B. N. Ugarte, algemeen directeur Security Council Report

Verschillende voorstellen voor de hervorming van de Veiligheidsraad worden toegelicht.

Argumenten pro en contra uitbreiding van de Veiligheidsraad worden ontwikkeld.

Zal een Veiligheidsraad die de lidstaten ruimer vertegenwoordigt ook efficiënter zijn? Kan een continent als Afrika door één Afrikaans land worden vertegenwoordigd?

Hoe dan ook, de VN hebben nood aan duidelijke mandaten. Nationale instellingen dienen hun informatie meer te communiceren met de VN. De onafhankelijkheid van nationale parlementen (t.o.v. de respectieve regeringen) dient te worden versterkt. De VN moeten regionale organisaties meer ondersteunen. Een grotere input van ngo's kan bijdragen tot een betere informatie van de VN en zo helpen om de kansen op slagen van de VN-interventies te vergroten. De VN zouden parlementen die daarom vragen met raad en daad moeten bijstaan.

Bij wijze van conclusie keurt een meerderheid van de aanwezige parlementsleden een "motie" voor uitbreiding van de Veiligheidsraad bij handopsteking goed.

De nieuwe formule van de hoorzitting (zie supra) wordt als een succes bestempeld.
